Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

12. veebruar 2020*

Eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 267 – Euroopa Kohtu eelotsuse täitmine – Kõrgema astme kohtu pädevus anda kohustuslikke juhiseid seoses täitmise viisidega – Liikmesriikide menetlusautonoomia – Tõhususe põhimõte – Kaitseõiguste tagamine

Kohtuasjas C-704/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Spetsializiran nakazatelen sadi (kriminaalasjade erikohus, Bulgaaria) 30. oktoobri 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. novembril 2018, kriminaalasjas järgmiste isikute suhtes

Nikolay Kolev jt,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president E. Regan, kohtunikud I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič ja C. Lycourgos (ettekandja),

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitas:

– Euroopa Komisjon, esindajad: F. Erlbacher, R. Troosters ja Y. Marinova,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artikli 267 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud kriminaalmenetluses, milles Nikolay Kolevit ja teisi (edaspidi „süüdistatavad“), kokku kaheksat isikut, süüdistatakse mitme kuriteo toimepanemises Bulgaaria tolliametnikena.

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiivi 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT 2012, L 142, lk 1), artikli 6 „Õigus saada teavet süüdistuse kohta“ lõikes 3 on sätestatud:

„Liikmesriik tagab, et hiljemalt süüdistuse asjaolude esitamisel kohtule antakse üksikasjalikku teavet süüdistuse kohta, sealhulgas kuriteo olemuse ja liigi ning süüdistatava isiku kuriteos osalemise laadi kohta.“

4 Sama direktiivi artikli 7 „Õigus tutvuda kohtuasja materjalidega“ lõikes 3 on ette nähtud:

„Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, antakse võimalus lõikes 2 nimetatud materjalidega tutvumiseks aegsasti, et oleks võimalik tõhusalt kasutada kaitseõigust, ning hiljemalt süüdistuse asjaolude esitamisel kohtule. Kui pädevad asutused saavad oma valdusse täiendavat tõendusmaterjali, antakse sellele juurdepääs aegsasti, et seda oleks võimalik arvesse võtta.“

Bulgaaria õigus

5 Kriminaalmenetluse seadustiku (Nakazatelno protsesualen kodeks) artikli 249 kohaselt võib kohus lõpetada kriminaalasja kohtumenetluse ja saata asja tagasi prokurörile, et viimane kõrvaldaks kohtueelses menetluses toimunud menetlusnormide rikkumise, mis leidis aset süüdistatava teavitamisel tema vastu esitatud kahtlustusest ja talle kriminaaltoimiku materjalidega tutvumise võimaluse andmisel.

6 Nagu nähtub eelotsusetaotlusest, siis tulenevalt põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavatest riigisisestest õigusnormidest ei ole kriminaalmenetluse seadustiku artikli 249 alusel tehtud kohtulahendit pärast selle tegemist võimalik enam muuta.

7 Kriminaalmenetluse seadustiku artiklites 368 ja 369 oli põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal kehtinud redaktsioonis ette nähtud mehhanism, mis võimaldas kriminaalmenetlusele allutatud isikutel taotleda oluliste menetlusnõuete rikkumise korral prokuröri poolt kogu kriminaalmenetluse lõplikku lõpetamist, see tähendab mitte ainult kohtumenetluse, vaid ka kohtueelse menetluse lõpetamist.

8 Kriminaalmenetluse seadustiku artikli 369 järgi pidi kohus kriminaalmenetlusele allutatud isiku taotlusel ja pärast seda, kui ta oli tuvastanud, et kriminaalasja kohtueelset menetlust ei olnud kahtlustuse esitamisest kahe aasta jooksul lõpetatud, saatma asja prokurörile tagasi, andes talle tähtaja uurimise lõpuleviimiseks ning kohtueelse menetluse lõpetamiseks kas kriminaalmenetluse lõpetamise või asja kohtusse saatmise teel. Kui prokurör valis teise võimaluse, oli tal lisatähtaeg süüdistusakti koostamiseks ja selle kohtule esitamiseks.

9 Kui prokurör neid uusi tähtaegu ei järginud, pidi kohus asja üle võtma ja kriminaalmenetluse lõpetama. Kui aga prokurör lõpetas kriminaalasja kohtueelse menetluse ja esitas süüdistusakti kohtule ettenähtud tähtaja jooksul, kontrollis kohus menetluse õiguspärasust ja tegi eelkõige kindlaks, kas pole toimunud oluliste menetlusnormide rikkumisi. Kui kohus leidis, et menetlusnorme on rikutud, suunas ta asja veel kord tagasi prokurörile, andes talle nende rikkumiste kõrvaldamiseks täiendava tähtaja. Kui prokurör selle tähtaja jooksul neid rikkumisi ei kõrvaldanud või rikkus taas menetlusnorme, lõpetas kohus kriminaalmenetluse.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

10 Süüdistatavate suhtes tehti alates 2012. aastast uurimistoiminguid seoses nende väidetava osalemisega kuritegelikus ühenduses ajal, mil nad töötasid Bulgaaria tolliametnikena. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus Spetsializiran nakazatelen sad (kriminaalasjade erikohus, Bulgaaria) leidis, et süüdistuskokkuvõtteid ei olnud kinnitanud pädev organ ning et nendes oli rikutud menetlusnorme, saatis ta asja tagasi eriprokuratuuri pädevale prokurörile, et viimane koostaks süüdistatavate suhtes uued süüdistuskokkuvõtted. Seetõttu menetlus peatus ja uurimistähtaegu pikendati mitu korda.

11 2014. aastal esitati eelotsusetaotluse esitanud kohtule taotlus kohaldada kriminaalmenetluse seadustiku artiklites 368 ja 369 ette nähtud menetlust. Kooskõlas nende artiklitega saatis kohus esmalt asja tagasi prokurörile, andes talle tähtaja, et kohtuasjas uurimine lõpule viia, uued süüdistuskokkuvõtted koostada, võimaldada süüdistatavatel süüdistuskokkuvõtete ja uurimismaterjalidega tutvuda ning lõpetada kohtueelne menetlus, mille järel anti prokurörile lisatähtaeg süüdistusakti koostamiseks ja selle kohtule esitamiseks.

12 Pärast seda, kui prokurör oli uued süüdistuskokkuvõtted koostanud ja süüdistusakti ettenähtud tähtaja jooksul esitanud, tuvastas nimetatud kohus süüdistatavate suhtes uuesti menetlusnormide rikkumise ja saatis kohtuasja uuesti prokurörile tagasi.

13 Sama kohus leidis 22. mai 2015. aasta määruses, et prokurör ei olnud oluliste menetlusnormide eelnevalt tuvastatud rikkumisi kõrvaldanud ning oli rikkunud taas menetlusnorme. Seega leidis kohus, et kriminaalmenetluse lõpetamise tingimused olid täidetud ja see lõpetamine oli järelikult nende isikute õigus.

14 Vaatamata nendele kaalutlustele otsustas nimetatud kohus mitte lõpetada kriminaalmenetlust kriminaalmenetluse seadustiku artiklite 368 ja 369 järgi, vaid – nagu see nähtub käesolevas kohtuasjas esitatud eelotsusetaotlusest – otsustas selle seadustiku artikli 249 alusel lõpetada kohtumenetluse ja saata asja uuesti prokurörile tagasi, et viimane kõrvaldaks menetlusnormide rikkumise esiteks süüdistatavate teavitamisel nende vastu esitatud kahtlustusest ja teiseks neile kriminaaltoimiku materjalidega tutvumise võimaluse andmisel.

15 Apellatsioonikohus leidis 22. mai 2015. aasta määruse peale esitatud kaebust arutades 12. oktoobri 2015. aasta määruses, et eelotsusetaotluse esitanud kohus oleks pidanud kriminaalmenetluse seadustiku artiklite 368 ja 369 kohaselt kriminaalmenetluse lõpetama, ning saatis asja sellele kohtule tagasi.

16 11. novembril 2015 esitas eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtule esimese eelotsusetaotluse, milles tehti 5. juunil 2018 kohtuotsus Kolev jt (C-612/15, edaspidi „kohtuotsus Kolev“, EU:C:2018:392).

17 Euroopa Kohus otsustas selle kohtuotsuse resolutsiooni punktis 1, et ELTL artikli 325 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, millega kehtestatakse selline kriminaalmenetluse lõpetamise menetlus, nagu on ette nähtud kriminaalmenetluse seadustiku artiklites 368 ja 369, kui neid õigusnorme kohaldatakse Euroopa Liidu finantshuve kahjustava, tolli valdkonnas toime pandud raske pettuse või muu raske ebaseadusliku tegevuse uurimiseks alustatud menetluse suhtes. Samas punktis lisas Euroopa Kohus, et liikmesriigi kohus peab saavutama ELTL artikli 325 lõike 1 täieliku õigusliku toime, jättes need õigusnormid vajaduse korral kohaldamata ning jälgides samas, et süüdistatavate põhiõiguste järgimine oleks tagatud, ning täpsustas kohtuotsuse punktis 70, et nimetatud õiguste hulka kuulub nende isikute õigus asja arutamisele mõistliku aja jooksul.

18 Euroopa Kohus täpsustas sama kohtuotsuse punktis 67, et kui ELTL artikli 325 lõikest 1 tulenevate kohustuste täitmiseks on võimalik kohaldada mitut meedet, siis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kindlaks määrata, millist neist kohaldada. Seejuures viitas Euroopa Kohus eelkõige eelotsusetaotluse

esitanud kohtu võimalusele alustada kohtumenetlust ja ise need võimalikud kohtueelses menetluses toime pandud rikkumised kõrvaldada, sest prokurör on ette nähtud tähtaja jooksul süüdistusakti esitanud.

19 Nende süüdistatavate õiguse tagamise osas asja arutamisele mõistliku aja jooksul otsustas Euroopa Kohus kohtuotsuse Kolev punktis 74, et samuti tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kindlaks teha, millised meetmed võtta, et tagada selle õiguse järgimine, võttes arvesse kõiki riigisiseses õiguses ette nähtud menetluslikke võimalusi nende kogumis ja tõlgendatuna liidu õigusest lähtudes. Juhul kui ELTL artikli 325 lõikest 1 tulenevate kohustuste täieliku õigusliku toime saavutamiseks on mitu võimalust, tuleb nimetatud kohtul valida nende võimaluste hulgast selline, millega saab kõnealuse põhiõiguse tagada käesoleval juhul.

20 Kohtuotsuse Kolev resolutsiooni punktis 2 tõlgendas Euroopa Kohus direktiivi 2012/13 artikleid 6 ja 7, mis käsitlevad süüdistatavate isikute õigust saada teavet süüdistuse kohta ja tutvuda kohtuasja materjalidega.

21 Täpsemalt otsustas Euroopa Kohus esiteks, et selle direktiivi artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui üksikasjalik teave süüdistuse kohta antakse kaitsjale küll alles pärast kohtumenetlust alustava süüdistusakti saatmist kohtusse, kuid enne seda, kui kohus alustab süüdistuse sisulist hindamist ja algab kohtulik arutelu, või pärast selle arutelu algust, kuid enne nõupidamise etappi, kui selliselt antud teavet hiljem muudetakse, tingimusel et kohus võtab kõik vajalikud meetmed, et tagada kaitseõiguste järgimine ja õiglane menetlus.

22 Teiseks leidis Euroopa Kohus, et direktiivi 2012/13 artikli 7 lõike 3 kohaselt peab liikmesriigi kohus tagama, et kaitsjale antakse tegelik võimalus kriminaaltoimiku materjalidega tutvuda: tutvumine võib vajaduse korral toimuda pärast kohtumenetlust alustava süüdistusakti saatmist kohtusse, kuid enne seda, kui kohus alustab süüdistuse sisulist hindamist ja algab kohtulik arutelu, või pärast selle arutelu algust, kuid enne nõupidamise etappi, kui menetluse käigus on lisatud toimikusse uusi tõendeid, tingimusel et kohus võtab kõik vajalikud meetmed, et tagada kaitseõiguste järgimine ja õiglane menetlus.

23 Kohtuotsuse Kolev resolutsiooni punktis 3 tõlgendas Euroopa Kohus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta direktiivi 2013/48/EL, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega (ELT 2013, L 294, lk 1), artikli 3 lõiget 1.

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et 13. juuni ja 14. septembri 2018. aasta määrustega täitis ta vastavalt kohtuotsuse Kolev resolutsiooni punktid 3 ja 1.

25 Mis puudutab aga selle kohtuotsuse resolutsiooni punkti 2, siis tulenevalt ühest riigisisesest menetlusnormist ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtul võimalik seda tema menetluses olevas kohtuasjas täita.

26 Nimelt selgitab ta, et käesolevas asjas on kriminaalasja kohtumenetlus juba lõpetatud kriminaalmenetluse seadustiku artikli 249 alusel 22. mail 2015 tehtud määrusega ja see on vahepeal jõustunud. Kohtul ei ole järelikult riigisisese õiguse alusel pärast seda enam võimalik teha mingeid toiminguid, et kohaldada põhikohtuasjas Euroopa Kohtu tõlgendust direktiivile 2012/13.

27 Kohtuotsuse Kolev punkte 67 ja 74 arvestades on eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski seisukohal, et riigisisest õigust tuleb tõlgendada nii, et selline menetlusõigusest tulenev takistus ei välista liidu õiguse kohaldamist.

28 Selle kohta selgitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kohtumenetluse lõpetamiseks tehtud jõustunud määrusel on menetluslik tähendus, sest sellega saadetakse asi prokurörile tagasi menetlustoimingute tegemiseks ning sellega ei anta iseenesest süüdistatavatele sisulisi õigusi. Ta leiab, et see lahend annab nendele isikutele soodustuse, sest asja arutamine viibib, mille eest ei ole võimalik kaitsta, sest tegemist on kriminaalasjas süüdistuse läbivaatamise mõistliku aja põhimõtte rikkumisega, millele on viidatud Euroopa Kohtu otsuse Kolev punktides 70–74. Ühtlasi leiab ta, et kohtumenetluses on võimalik tagada süüdistatavatele kõik direktiivist 2012/13 tulenevad õigused, nagu Euroopa Kohus seda direktiivi kohtuotsuses Kolev tõlgendas.

29 Eeltoodud kaalutluste põhjal otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus 14. septembri 2018. aasta määruses jätta kohaldamata riigisisese sätte, mis ei luba muuta kriminaalmenetluse seadustiku artikli 249 alusel tehtud lahendit kohtumenetluse lõpetamise kohta.

30 Kaks süüdistatavat esitasid selle määruse peale kaebuse ja asja arutanud kohus tühistas määruse põhjendusel, et esiteks ei saa kohtuotsust Kolev kohaldada juba lõpetatud kohtumenetluse suhtes ja teiseks ei teinud Euroopa Kohus otsust kriminaalmenetluse seadustiku artikli 249 kooskõla kohta ELTL artikliga 325.

31 Apellatsioonikohus saatis asja tagasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule, pannes viimasele kohustuse kohtumenetlus lõpetada ja saata asi tagasi prokurörile. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et tal keelati sõnaselgelt kohaldada kohtuotsuse Kolev resolutsiooni punkti 2.

32 Sellega seoses kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus apellatsioonikohtu antud tõlgenduses nimetatud kohtuotsusele. Apellatsioonikohus põhjendas nimelt enda lahendit asjaoludega, mis olid Euroopa Kohtule viimase otsuse tegemisel teada, nimelt 22. mai 2015. aasta määrusega menetluse lõpetamine. Kuid just neid asjaolusid arvestades nägi Euroopa Kohus sõnaselgelt ette eelotsusetaotluse esitanud kohtule võimaluse seda kohtuotsust täita, alustades kohtumenetlust ja ise need menetlusõiguse rikkumised kõrvaldades.

33 Neil asjaoludel otsustas Spetsializiran nakazatelen sad (kriminaalasjade erikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas ELTL artiklit 267 tuleb tõlgendada nii, et see annab liikmesriigi kohtule õiguse jätta Euroopa Kohtu otsus põhikohtuasjas, mille kohta see on tehtud, kohaldamata, tuginedes faktilistele asjaoludele, mida on Euroopa Kohus oma otsuse tegemisel arvesse võtnud?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

34 Kõigepealt tuleb märkida, et nähtuvalt eelotsusetaotlusest lõpetas eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasja kriminaalasjas kohtumenetluse kriminaalmenetluse seadustiku artikli 249 alusel 22. mail 2015 tehtud määrusega ja see lahend takistab vastavalt riigisisesele õigusele kohtumenetluse taasavamist. Arvestades, et sellel alusel tehtud lahend tähendab asja tagasisaatmist prokurörile, kritiseeris apellatsioonikohus eelotsusetaotluse esitanud kohut selles, et viimane oli pärast kohtuotsust Kolev otsustanud 14. septembril 2018 kohaldamata jätta kriminaalmenetluse seadustiku artikli 249, et kõrvaldada ise kohtueelses menetluses toime pandud menetlusnormide rikkumised. Ka kohustas apellatsiooniaste teda artikli 249 alusel saatma asja tagasi prokurörile.

35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab aga, et selline kohustuslik juhis tähendab, et kohtuotsuse Kolev resolutsiooni punkt 2 jääb täitmata.

36 Sellistel tingimustel tuleb esitatud küsimusest aru saada nii, et sellega soovitakse sisuliselt teada, kas direktiivi 2012/13 artikli 6 lõikele 3 ja artikli 7 lõikele 3 Euroopa Kohtu otsuse Kolev resolutsiooni punktis 2 antud tõlgendust arvestades tuleb ELTL artiklit 267 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus

riigisisene õigusnorm, mis kohustab eelotsusetaotluse esitanud kohut järgima talle kõrgema astme kohtu antud kohustuslikku juhist saata põhikohtuasi pärast kriminaalasjas kohtumenetluse lõpetamist prokurörile, et kõrvaldataks kohtueelses menetluses toime pandud menetlusnormide rikkumine.

37 Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale nõuab ELTL artikkel 267, et eelotsusetaotluse esitanud kohus tagaks eelotsusetaotluse suhtes tehtud Euroopa Kohtu otsuses antud liidu õiguse tõlgenduse täieliku õigusmõju (vt selle kohta 3. veebruari 1977. aasta kohtuotsus Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, punkt 26, ja 5. juuli 2016. aasta kohtuotsus Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punkt 28).

38 Esitatud küsimusele vastamiseks tuleb järelikult esiteks täpsustada kohtuotsuse Kolev ulatust seoses direktiivi 2012/13 artikli 6 lõike 3 ja artikli 7 lõike 3 tõlgendusega, mis on selle kohtuotsuse resolutsiooni punkti 2 ese, seejärel teiseks kontrollida, kas põhikohtuasjas vaidlusalune riigisisene menetlusnorm, mis on ette nähtud kriminaalmenetluse seadustiku artiklis 249 ja mida liikmesriigi kohtupraktikas on tõlgendatud nii, et kui kriminaalasjas on kohtumenetlus lõpetatud, puudub kohtul asja edasiseks arutamiseks pädevus ja asi tuleb saata tagasi prokurörile, et kõrvaldataks kohtueelses menetluses toime pandud menetlusnormide rikkumised, takistab kohtuotsuse Kolev resolutsiooni punkti 2 täitmist.

39 Mis puudutab kõigepealt kohtuotsuse Kolev ulatust, siis esiteks tuleb märkida, et selle kohtuotsuse resolutsiooni punktis 2 on Euroopa Kohus – nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 20–22 – sisuliselt täpsustanud ajahetke, millest alates tuleb tagada direktiivi 2012/13 artikli 6 lõikes 3 ja artikli 7 lõikes 3 viidatud menetlusõigused, nimelt põhimõtteliselt hiljemalt enne seda, kui kriminaalkohtunik alustab süüdistuse sisulist kontrolli ja avab kohtuvaidluse.

40 Seevastu tuleb aga nentida, et kohtuotsuses Kolev ei ole täpsustatud, milline riigisisene asutus peab tagama süüdistatavatele need õigused, ega menetlust, mida tuleb selleks järgida.

41 Mis puudutab sellise menetluse korda, siis Euroopa Kohus selgitas lühidalt selle kohtuotsuse punktis 98, et liikmesriigi kohtul tuleb saavutada õiglane tasakaal kaitseõiguste järgimise ja vajaduse vahel tagada uurimistoimingute tõhusus ja liidu finantshuve kahjustavate süütegude eest karistamine ning jälgida, et menetlus toimuks mõistliku aja jooksul.

42 Tuleb märkida, et sarnane kohustus on kindlasti ka prokuratuuril kriminaalasja kohtueelses menetluses.

43 Kohtuotsuse Kolev punktides 72 ja 73 märkis Euroopa Kohus veel, et seda, kas menetluse kestus on mõistlik, ei tule kindlaks teha lähtuvalt täpsest, abstraktselt määratletud ajalisest ülempiirist, vaid seda tuleb hinnata igal konkreetsel juhul lähtuvalt selle üksikjuhtumi asjaoludest, nagu kohtuvaidluse olulisus ja keerukus või pädevate asutuste ja poolte käitumine, menetlusele allutatud isikute arv ning neile etteheidetavate tegude kestus ja raskus, ning selline keerukus või kaitsja venitamistaktika võivad olla aluseks, et põhjendada menetluse kestust, mis esmapilgul näib liiga pikk.

44 Eeltoodust nähtub, et kohtuotsusega Kolev ei ole vastuolus see, kui süüdistatavate ja nende esindajate õiguse saada teavet süüdistuse kohta ja õiguse tutvuda kriminaaltoimiku materjalidega tagab kas prokurör pärast asja tagasisaatmist kohtueelses menetluses või eelotsusetaotluse esitanud kohus asja kohtuotsuse tegemiseks arutades.

45 Eeltoodust nähtub samuti, et erinevalt sellest, mida eeldab eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsuse küsimuse sõnastuses, ei ole Euroopa Kohus selles kohtuotsuses mingil moel võtnud arvesse asjaolu, et põhikohtuasja kriminaalasjas lõpetati kohtumenetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtu 22. mai 2015. aasta määrusega, mis tehti kriminaalmenetluse seadustiku artikli 249 alusel.

46 Vastupidi, kohtuotsuse Kolev punktidest 41 ja 67 tuleneb, et eelotsusetaotluse esitanud kohus kaalus ise eelotsusetaotluses võimalust alustada kohtumenetlust hoolimata oma 22. mai 2015. aasta määrusest. Seega ei kontrollinud Euroopa Kohus ega veelgi enam ei pidanud liidu õigusega vastuolus olevaks apellatsiooniastmes kriminaalmenetluse seadustiku artiklile 249 antud tõlgendust.

47 Mis puudutab seejärel riigisisese menetlusnormi mõju kohtuotsuse Kolev resolutsiooni punkti 2 täitmisele, siis vaidlus puudub selles, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu selle sätte alusel tehtud 22. mai 2015. aasta määrusega lõpetati kriminaalasjas kohtumenetlus ja asi saadeti tagasi prokurörile. Järelikult tuleb kontrollida, kas selline norm takistab riigisiseseid õigusasutusi, nagu seda näib kartvat eelotsusetaotluse esitanud kohus, teha hiljem toiminguid resolutsiooni punktis 2 toodud tõlgenduse kohaldamiseks.

48 Selle kohta tuleb märkida, et nagu nähtub ka kohtuotsuse Kolev punktidest 67 ja 74, ei ole Euroopa Kohus ette kirjutanud seda, millisel konkreetsel viisil tuleb põhikohtuasjas selle kohtuotsuse resolutsiooni punkti 2 täita. Kuna täpsemalt oli kohtumenetluse alustamine eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt ise nende rikkumiste kõrvaldamiseks ainult üks võimalusi, mida Euroopa Kohus selles otsuses soovitas, kuulub valiku tegemine täitmise viiside vahel liikmesriikide menetlusautonoomiasse.

49 Nendel asjaoludel tuleb iga liikmesriigi sisemises õiguskorras ette näha sellised täitmise viisid, tingimusel et need ei ole ebasoodsamad sarnaseid riigisiseseid olukordi reguleerivatest eeskirjadest (võrdväärsuse põhimõte) ega muuda liidu õiguskorra alusel antud subjektiivsete õiguste kasutamist praktikas võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte) (vt selle kohta eelkõige 16. detsembri 1976. aasta kohtuotsus Rewe-Zentralfinanz ja Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, punktid 5 ja 6; 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Fisscher, C-128/93, EU:C:1994:353, punkt 39, ning 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 171).

50 Järelikult tuleb kontrollida, kas asja tagasisaatmine prokurörile, et kõrvaldataks kriminaalasja kohtueelses menetluses toime pandud menetlusnormide rikkumine, võib neid põhimõtteid rikkuda, kui võtta arvesse direktiivi 2012/13 artikli 6 lõikele 3 ja artikli 7 lõikele 3 Euroopa Kohtu otsuse Kolev resolutsiooni punktis 2 antud tõlgendust.

51 Selle kohta tuleb esiteks seoses võrdväärsuse põhimõttega märkida, et eelotsusetaotlusest ei nähtu mingil moel, et kohustuslik juhis, mille apellatsioonikohus eelotsusetaotluse esitanud kohtule andis, rikuks seda põhimõtet.

52 Mis puudutab teiseks tõhususe põhimõtet, siis kõigepealt tuleb meelde tuletada, et liidu õigusega ei ole vastuolus, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peab järgima kõrgema astme kohtu juhiseid riigisiseste menetlusnormide tõlgendamisel eelotsusemenetluses tehtud otsuse täitmisel, kui need juhised ei riku eelkõige nende liidu õigusnormide tõhusust, mida Euroopa Kohus selles otsuses tõlgendas. Euroopa Kohus on seega eelkõige otsustanud, et kui liidu õiguskorrast tulenevate subjektiivsete õiguste tõhus kaitse on tagatud, ei ole Euroopa Kohtu pädevuses sekkuda kohtualluvuse küsimuste lahendamisse, mida riigisisese kohtukorralduse tasandil võib tõstatada teatavate liidu õigusel rajanevate õiguslike olukordade kvalifitseerimine (vt selle kohta 30. septembri 2003. aasta kohtuotsus Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, punkt 47).

53 Seda täpsustust arvestades tuleneb tõhususe põhimõttest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei pea järgima talle apellatsioonikohtu antud kohustuslikku juhist saata põhikohtuasi prokurörile tagasi, kui see juhis rikub direktiivi 2012/13 artikli 6 lõike 3 ja artikli 7 lõike 3 tõhusust, nagu neid tõlgendas Euroopa Kohus kohtuotsuses Kolev.

54 Selle kohta tuleb siiski märkida, et põhikohtuasja kriminaalasjas on kohtumenetlus küll lõpetatud, kuid see lõpetamine ei kehti kogu menetluse suhtes, sest asi on saadetud tagasi prokurörile.

55 Miski ei võimalda aga väita, et põhikohtuasja tagasisaatmine prokurörile rikub direktiivi 2012/13 artikli 6 lõikes 3 ja artikli 7 lõikes 3 sätestatud menetlusõigusi või takistab nende kasutamist ning takistab seega nende sätete soovitavat toimet, sest prokurör kriminaalasja kohtueelses menetluses või ka eelotsusetaotluse esitanud kohus sellele järgnevas kohtumenetluses tagavad, et neid sätteid kohaldatakse kohtuotsuse Kolev resolutsiooni punkti 2 tõlgenduses.

56 Mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu väljendatud muret seoses sellise tagasisaatmise mõjuga menetluse kestusele, siis tuleb rõhutada, et nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 42, peab prokurör – samamoodi nagu liikmesriigi kohus – tagama, et kriminaalasja kohtueelses menetluses saavutatakse õiglane tasakaal esiteks kaitseõiguste järgimise ja teiseks vajaduse vahel tagada uurimistoimingute tõhusus ja liidu finantshuve kahjustavate süütegude eest karistamine ning jälgida, et menetlus toimuks mõistliku aja jooksul.

57 Kõikidest eeltoodud kaalutlustest nähtuvalt tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2012/13 artikli 6 lõikele 3 ja artikli 7 lõikele 3 Euroopa Kohtu otsuse Kolev resolutsiooni punktis 2 antud tõlgendust arvestades tuleb ELTL artiklit 267 tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisene menetlusõiguse norm, mis kohustab eelotsusetaotluse esitanud kohut käesoleva kohtuotsuse aluseks olevas kohtuasjas järgima talle kõrgema astme kohtu antud kohustuslikku juhist saata asi pärast kriminaalasjas kohtumenetluse lõpetamist prokurörile, et kõrvaldataks kohtueelses menetluses toime pandud menetlusnormide rikkumine, kui neid liidu õiguse sätteid, nagu Euroopa Kohus tõlgendas neid nimetatud kohtuotsuse resolutsiooni punktis 2, järgitakse kriminaalasja kohtueelses menetluses ja sellele järgnevas kohtumenetluses.

Kohtukulud

58 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiivi 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet, artikli 6 lõikele 3 ja artikli 7 lõikele 3 Euroopa Kohtu 5. juuni 2018. aasta kohtuotsuse Kolev jt (C-612/15, EU:C:2018:392) resolutsiooni punktis 2 antud tõlgendust arvestades tuleb ELTL artiklit 267 tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisene menetlusõiguse norm, mis kohustab eelotsusetaotluse esitanud kohut käesoleva kohtuotsuse aluseks olevas kohtuasjas järgima talle kõrgema astme kohtu antud kohustuslikku juhist saata asi pärast kriminaalasjas kohtumenetluse lõpetamist prokurörile, et kõrvaldataks kohtueelses menetluses toime pandud menetlusnormide rikkumine, kui neid liidu õiguse sätteid, nagu Euroopa Kohus tõlgendas neid nimetatud kohtuotsuse resolutsiooni punktis 2, järgitakse kriminaalasja kohtueelses menetluses ja sellele järgnevas kohtumenetluses.

Allkirjad